

Rektors tale ved Syddansk Universitets Årsfest den 1. oktober 2004.

Kære minister, kære gæster, mine damer og herrer

Jeg gør mig hvert år, når vi begynder at forberede denne festlige og traditionsrige dag på Syddansk Universitet, mange overvejelser om temaet for min årsfesttale. Her skeler jeg til, hvad der særligt har optaget os det forgangne år, og hvad der vil få betydning for universitetet og for omverdenen fremover. I år er det derfor nok ikke den store overraskelse, at hovedtemaet for min årsfesttale vil være universitets rolle i regionen.

Intentionerne om at skabe en syddansk region, som stort set er sammenfaldende med den region, Syddansk Universitet – indtil videre – har sine aktiviteter i, viser, at man på Christiansborg mener det alvorligt, når man siger, at universiteterne skal være væsentlige aktører i den fortsatte udvikling af vores samfund.

Signalerne om den syddanske region, er vi glade for at modtage på Syddansk Universitet, hvor man vel kan sige, at vi har forberedt os på denne nye situation siden fusionen for ca. 6 år siden.

Med universitetsfusionen fik vi som bekendt skabt Danmarks **første** flercampus universitet, forankret i fire byer og fire amter, i den del af landet, vi valgte at give betegnelsen Syddanmark.

Der var mange kritikere af denne betegnelse - og af universitetets navn. Og der var mange skeptikere, som sagde: "Hvor er Syddanmark?" Jeg mener, at den udvikling, vi nu er vidne til, har vist, at vi valgte rigtigt, da det daværende Konsistorium under betydelige fødselsveer traf den vanskelige beslutning, at det nye fusionsuniversitet skulle have et navn, som var – i relation til byerne - geografisk neutralt. Men som nu viser sig at være netop så fremtidssikret, som vi håbede på.

På den måde var universitetet helt bevidst med til at indvarsle en ny æra i Danmark. En tid hvor et universitet ikke alene er knyttet til en by men til et større geografisk område. Denne type universiteter og universitetsbetegnelser - eller navne om man vil

- har man kendt i flere år i andre lande. Blandt andet i USA, men før etableringen af Syddansk Universitet ikke i Danmark.

Faktisk har det hidtil kun været de fagspecifikke universiteter, som f.eks. Danmarks Tekniske Universitet og Danmarks Farmaceutiske Universitet, som med deres navne ikke knytter sig til en bestemt by.

Den region, som vi med navnet Syddansk Universitet tilkendegav, at vi var en del af, følte sig vel egentlig ikke som en region tilbage i 1998. Det virker ikke som længe siden, men jeg tror, at der er sket meget i manges bevidsthed siden dengang. Der var på det tidspunkt ikke ret mange, der var optaget af, om det var nødvendigt at danne en ny region. De fleste regnede vel med, at vi sagtens kunne klare os hver for sig. Ja – og det er vel egentlig stadigvæk nogle, der mener.

Udviklingen er imidlertid gået stærkt de senere år. Det står os formentlig nu alle klart, at der er sket en dramatisk ændring af det industrisamfund, vi ellers har kendt i mere end 100 år. Traditionelle industriarbejdspladser er forsvundet til lavtlønsområder, først til Østeuropa og siden til Asien. Kravene, om at disse arbejdspladser bliver erstattet med andre inden for nye sektorer, hvor Danmark har en større konkurrencedygtighed, vokser dag for dag. Omstillingen er vigtig af hensyn til både beskæftigelsen og samfundsøkonomien og mulighederne for at bevare det danske velfærdssamfund, som vi kender det i dag – og ikke vil undvære.

I processen med omlægning af en stor del af produktionen fra industriarbejdspladser til videnintensive erhverv ser man naturligt på videncentrene, herunder universiteterne, som leverandører af den viden, der skal være med til at skabe den nødvendige omstilling af det danske samfund. Det stiller nye krav til os, og det stiller nye krav til vores omgivelser. Det betyder bl.a., at vi må accelerere den proces, som allerede foregår, med hensyn til at øge samspillet mellem samfundet og universitetet. Samfundet er i den forbindelse i høj grad det nære samfund, det vil sige den region, som universitetet er en integreret del af.

En region må i denne sammenhæng ikke være for lille, hvis den skal have den nødvendige gennemslagskraft i forhold til både en national og en international dagsorden. De godt og vel en million mennesker, som borgerne i den syddanske region udgør, er et fornuftigt udgangspunkt i den sammenhæng, men er bestemt ikke for stor.

De stadigt stigende krav, der stilles til universiteterne med hensyn til både specialisering, forskningshøjde inden for snævre områder og varetagelse af nye opgaver, indebærer, at det også er nødvendigt at have universiteter af en betydelig størrelse og økonomisk robusthed.

Syddansk Universitet har en størrelse og en bredde, som gør, at vi kan løfte den samfundsopgave, vi er tiltænkt.

Syddansk Universitet er i konstant udvikling. Nye forskningsområder og nye uddannelser kommer til, og der opstår nye samarbejder med andre institutioner og med det private og offentlige erhvervsliv.

Her vil jeg ikke undlade at nævne, at vi med stor glæde igen i år kunne konstatere fremgang i optaget af nye studerende, og at vi som det eneste danske universitet har haft fremgang i optaget for fem år i træk.

Jo, Syddansk Universitet er højt profileret i omverdenen, og det glæder mig kun, at andre universiteter nu også kridter skoene og skærper indsatsen for blandt andet at profilere sig i medierne. Det giver større fokus på vores sektor, og det er med til at øge interessen for forskningen, for vores uddannelser, og for de kandidater vi uddanner. Og en mere klar og direkte kommunikation til borgerne og politikerne skaber større forståelse for og opbakning til universiteternes rolle i et moderne vidensamfund og for betydningen af, at vi sikres gode arbejdsvilkår og fornuftige rammebetingelser.

Men tilbage til regionen for der er opgaver nok at tage fat på i et samarbejde mellem den syddanske region og universitetet. Visse dele af regionen er stærkt præget af, at de traditionelle industriarbejdspladser er forsvundet. Men den nødvendige omstilling fra industrisamfund til vidensamfund er stadig kun svagt mærkbar. De sædvanlige indikatorer på, at en sådan omstilling er i gang, i form af et stort antal højtuddannede, store offentlige såvel som private investeringer i forskning og udvikling og et højt videnindhold i produktionen, lader fortsat vente på sig i store dele af Syddanmark.

Jeg sporer både blandt politikere, hos de offentlige myndigheder og i erhvervskredse en betydelig vilje til at ændre på denne tilstand, så jeg er fortsat forhåbningsfuld.

En sådan omstilling sker imidlertid ikke fra den ene dag til den anden. Den tager tid, og den kræver en stor indsats. Alle, der har en forpligtende aktie i denne proces, må derfor fortsat gøre en indsats og også bruge den nødvendige tid på at forklare vores omverden, at det tager mange år at vende skuden. Og det vil tage usigeligt meget længere tid, hvis ikke vi sammen lægger den fornødne energi og de nødvendige ressourcer i processen - her og nu. Vi skal også i denne proces sammen følge det syddanske spor. Og det er op til os alle at bidrage til, at omstillingsprocessen kommer i gang med det rigtige og nødvendige indhold og dermed den påkrævede effekt.

At den nye region får stor betydning for vores sundhedsvæsen, anser jeg for uomtvisteligt. Den styrke, som reformen giver til det syddanske område, giver os et fremtidssikret patientgrundlag og gør os til en ligeværdig partner med de to andre store regioner inden for sundhedsforskning og -uddannelse i Danmark, regionerne omkring Århus og i hovedstadsregionen. Den nye syddanske region er med til at bevare og styrke universitetets sundhedsuddannelser - særligt lægeuddannelsen - og får således stor betydning for patientbehandlingen i hele det syddanske område.

På erhvervsfremmeområdet ser jeg måske ikke helt så lyst på de muligheder, som strukturreformen indebærer. Skal man virkelig sætte kul på udvikling af vidensamfundet, så kræver det, at en stor region løfter i fællesskab og i enighed. Jeg kan - desværre - godt tvivle på, hvor vidt en sådan enighed kan opnås mellem de mange kommuner, ganske vist større men immervæk fortsat formodentlig en 20 stykker, som muligvis får det primære ansvar for denne opgave i den kommende syddanske region.

Der skal imidlertid ikke herske tvivl om, at Syddansk Universitet - uanset rollernes fordeling til de forskellige parter - er klar til at spille en fortsat aktiv rolle i forhold til den regionale udvikling.

Universitetet er involveret i flere aktiviteter, som både inddrager vores ansatte og vores studerende.

Med iværksætterkonkurrencen Venture Cup kæmper vores studerende med studerende fra andre uddannelsesinstitutioner om at finde den bedste idé til etablering af egen virksomhed.

Med projektet Viden til Vækst etableres der samarbejde om løsning af projekter, rapporter og hovedopgaver mellem vores studerende og regionens virksomheder.

Vi er også en aktiv medspiller i samarbejder med andre regioner og institutioner. Vi deltager aktivt i Forskerkontakten. Forskerkontakten er finansieret af de jysk-fynske amter og har til opgave at skabe en tættere personlig kontakt mellem forskere og eksempelvis udviklingsmedarbejdere fra virksomheder. Forskere og virksomheder kan mødes og udveksle viden og erfaringer inden for konkrete faglige emner. Derved håber vi, at der skabes personlige netværk, som bringer de to verdener tættere på hinanden.

På iværksætterområdet er det meget glædeligt i dag at kunne kvittere for, at regeringens nye iværksætterakademi får hovedsæde på Syddansk Universitet i Kolding. Det opfatter vi som et anerkendende skulderklap til det forskningsmiljø, der gennem årene er opbygget i entreprenørskab i Kolding. Tak til videnskabsminister Helge Sander på vegne af undervisningsminister Ulla Tørnæs, Økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen og ham selv for denne afgørelse. Tak også de fire syddanske amter og kommuner, virksomheder og andre parter, hvis økonomiske opbakning til ansøgningen er af afgørende betydning for akademiet mulighed for at realisere målsætningen om at medvirke til at få flere iværksættere med en videregående uddannelse i gang med at etablere egen virksomhed.

Iværksætterakademiet er en landsdækkende organisation. Godt nok var det en stærk konstellation af – primært – veldanske universiteter, CVU'er, erhvervsakademier og virksomheder, der stod bag det vindende konsortium. Vi vil imidlertid tage den nationale forpligtigelse alvorligt og udstrække akademiets aktiviteter til alle dele af Danmark – herunder også hovedstadsområdet.

Og nu vil jeg så rette blikket mod et landsdækkende universitets rammebetingelser.

Vi har været vidne til flere nye og markante initiativer i det forløbne år.

Regeringen har barslet med et lovforslag om en højteknologisk fond. Syddansk Universitet er meget positiv overfor denne markante satsning på forskning som supplement til de eksisterende bevillinger til grundforskning. Vi finder det rigtigt at

satse på nogle få styrkeområder, hvor universiteterne – herunder Syddansk Universitet – kan bidrage til skaffe nye arbejdspladser til Danmark. Vi håber så på, at man i næste ombæring vil tilgodese den grundlagsskabende forskning, dvs. den forskning, som gør det muligt at udvikle de fremtidige forskningsmæssige fyrtårne.

Lige nu er forhandlingerne om Finansloven for 2005 i gang. Finanslovsforslaget har gode intentioner om øgede investeringer i forskning og uddannelse, som vi hilser velkomne. Særligt er vi i universitetssektoren glade for det øgede fokus på forskeruddannelse i form af et øget antal ph.d.-stillinger, som vi dog fremover gerne ser bliver fuldfinansierede. Vi må også samlet set konstatere, at der endnu blot er tale om en stabilisering af forskningsbevillingerne. Så skal regeringen nå sin egen målsætning om at investere 3 % af BNP – herunder 1 % i den offentlige sektor – i forskning inden 2010, så skal vækstraten forøges i betragteligt omfang i de nærmeste år.

Jeg må også her nødvendigvis berøre problemstillingen om de udenlandske studerende. Regeringen offentliggjorde i foråret sin internationaliseringsredegørelse, som tillægger internationaliseringen af uddannelserne stor vægt. Det er Syddansk Universitet meget enig i, og vi har gjort en betydelig indsats på dette område ved bl.a. at udbyde mange af vore uddannelser på engelsk. Af redegørelsen fremgik det, at man over en årrække ville udfase taksameterbetalingen til universiteterne for studerende fra lande udenfor EU/EØS-samarbejdet. Dette var en nødvendig omlægning, som vi sagtens kan se rimeligheden i, og som vi også støtter. Vi er helt parate til at indføre en betalingsordning for disse studerende, som vi meget gerne stadig ser som studerende på Syddansk Universitet – og som det også er i Danmarks interesse at kunne tiltrække til landet.

Med Finanslovsforslaget lægger man imidlertid nu pludselig op til med ét at fjerne det fulde taksameter for ikke-EU-studerende allerede med virkning fra 1. september 2005 i stedet for den udfasning, der var stillet os i udsigt. Det er særdeles uhensigtsmæssigt i forhold til den omstillingsproces til brugerbetaling for udenlandske studerende, som universiteterne er i gang med, og det svarer reelt til en lovændring med tilbagevirkende kraft.

Vi er nemlig allerede nu ude og markedsføre os på det internationale marked overfor studerende med henblik på studiestart 1. september 2005, og vi har gensidige aftaler med studerende, som ønsker en studieplads på SDU fra næste studieår. For

studerende fra lande uden for EU/EØS betyder det, at vi nu risikerer at have lovet dem studiepladser på falske forudsætninger. Vi har nemlig ikke, med det meget korte varsel der er givet os, mulighed for at ændre på vores materiale mht. brugerbetaling, - og hvad skulle vi i øvrigt skrive? Vi har endnu ikke fået udmeldt de konkrete rammer, der giver os mulighed for at overveje, hvordan brugerbetalingen for disse udenlandske studerende skal udformes. Faktisk kan vi intet foretage os endnu, for lovgivningen er alene annonceret, ikke vedtaget. Det er ikke videre troværdigt, og det styrker ikke danske universiteters konkurrenceevne på et globalt uddannelsesmarked.

For at modvirke de indlysende negative effekter af brugerbetalingen på internationaliseringen af de danske uddannelserne, havde regeringen stillet os i udsigt, at de taksametre, der sparedes ved at fjerne taksametrene for ikke-EU studerende, ville blive erstattet med stipendier til særlig dygtige og velmotiverede studerende fra de samme lande – en ganske udmærket ordning, der er brugt med stor succes i flere andre lande. Af finanslovsforslaget fremgår det imidlertid, at der er et grelt misforhold mellem antallet af stipendier og antallet af udenlandske studerende vi hidtil har optaget. De annoncerede nye stipendier kan således kun dække cirka 1/25 af det beløb, som den nuværende bestand af ikke-EU-studerende ved SDU i fremtiden skal betale for deres uddannelse.

Jeg håber, at politikerne vil tænke sig godt om og give universiteterne – og ministeriet - en horisont på 2-3 år til at forberede sig på denne ændring – og for universiteternes vedkommende også en mulighed for at positionere sig i fællesskab, så vi alle kan give klare meldinger om konsekvenserne af denne ændring. Vi er helt parate til at indføre brugerbetalingen for visse typer af udenlandske studerende, men giv os lige en mulighed for at forberede os på den nye situation.

Og nu vil jeg så vende blikket lidt indad - kaste et kort blik på det forgangne år på Syddansk Universitet.

For knap et år siden, den 21. november 2003, indviede vi Syddansk Universitets nye markante vartegn i Odense, søjlen Interstitiel, skabt af kunstneren Jørn Larsen. Søjlen, som er placeret på forpladsen ved universitetet, er et sandt mesterværk, og et kunstværk som i mere end en forstand rager op. 19 meter høj, i blankpoleret svensk granit, og med et smukt trappeanlæg med indhuggede citater fra kunstens og videnskabens verden. Trods regn og blæst var det en festlig dag, da vi sammen med kunstneren og Velux Fonden, som muliggjorde det finansielle grundlag for værkets

realisering, kunne indvie søjlen. Desværre måtte vi i juni måned i år tage afsked med Jørn Larsen, som døde i en alder af 77 år. Jeg kan kun være glad for og stolt over, at vi på Syddansk Universitet i Odense igennem årene har fået en righoldig samling af Jørn Larsens værker repræsenteret.

For de studerendes vedkommende er der i år gennemført en evaluering af studie- og undervisningsmiljøet på Syddansk Universitet. Der var tale om en elektronisk spørgeskemaundersøgelse, som skulle identificere positive og negative forhold og deres omfang. Resultaterne af denne undersøgelse er lige nu ved at blive bearbejdede med henblik på præsentation i rapportform. Der er blevet spurgt til mange forskellige forhold: laboratorier, auditorier, læsesale, grupperum, IT, sociale forhold, service, æstetik o.s.v. Det har vist sig – heldigvis -, at der generelt betragtet synes at være et godt studiemiljø på Syddansk Universitet, og der er stor tilfredshed med det generelle serviceniveau. Der er områder, som kræver en indsats, og det vil vi tage fat på, så snart rapporten med de nærmere detaljer foreligger.

Ved Syddansk Universitet føler vi et stort ansvar for at hjælpe til med at fremme de studerendes muligheder for at få et job efter endt uddannelse på universitetet. Derfor har vi i eftersommeren etableret et Karrierecenter, som skal fungere i tæt samarbejde med vores erhvervsvejledning. Vi har ansat medarbejderne, og der har været afholdt det første møde med et rådgivende udvalg med repræsentanter fra regionen. Vi har i den forbindelse modtaget en særbevilling fra Videnskabsministeriet til et samarbejde med Aalborg Universitet og RUC om at skaffe praktikpladser og job til akademikere. Desuden er vi på Syddansk Universitet underleverandører til AC i forbindelse den nye kampagne, der skal skaffe flere akademikere i arbejde. For de studerende betyder Karrierecentret et øget udbud af kurser, der kan klæde dem bedre på til deres karriereforløb, bedre praktikmuligheder, vejledning og hjælp til jobsøgning, mulighed for at præsentere deres CV via en database og meget andet. For de kommende arbejdsgivere kan vi tilbyde en fælles indgang til universitetet i.f.t eksempelvis praktik, projektarbejde, og erhvervsph.d.-forløb, Vi glæder os til for alvor at komme i gang og ser frem til et godt samarbejde med aftagerne af vores bachelorer og kandidater.

Og netop i dag markerer vi indvielsen af Karrierecentret ved at gøre den tilgængelig fra vores hjemmeside.

Som jeg nævnte tidligere har Syddansk Universitet samlet set haft et meget tilfredsstillende optag også i 2004. Der er dog enkelte områder, hvor billedet er knap så lyst. Der er ingen tvivl om, at sommerens debat om de humanistiske uddannelser, satte sit præg på de unges studievalg. Det beklager vi i særlig grad på Syddansk Universitet, hvor humaniora har været gennem en stor omstillingsproces, som netop tager hånd om at give de studerende relevante og efterspurgte kompetencer. Også i udviklingsarbejdet med nye uddannelsesinitiativer sker dette enten i form af særligt tilrettelagte kandidatforløb med adgang for en bred vifte af bacheloruuddannelser, eller i form af uddannelser, som er udsprunget af, planlagt og beskrevet i tæt samarbejde med aftagerne. Vi håber derfor også, at ministeriet fortsat vil se med velvillighed på de nyskabende forslag til nye uddannelser fra Syddansk Universitet, herunder også nye humanistiske uddannelser.

Vores nye jurauddannelse, som ministeren godkendte for præcis et år siden, har haft et godt optag, som de øvrige samfundsvidenskabelige uddannelser i øvrigt. Vi har fået en adgangskvotient som ligger helt på højde med kvotienten på de andre universiteters jurauddannelser, hvilket var en af vore målsætninger i forbindelse med dimensioneringen af optagets størrelse.

I forbindelse med det nye jurastudium kan jeg nævne, at det til årets Hans Christian Andersen Academy forelæsning, som holdes torsdag den 4. november i Odense og er åben for alle interesserede, er lykkedes os at hente en meget spændende forelæser. Professor Lawrence Lessig fra Stanford Law School er det absolutte topnavn inden for området ophavsrettigheder. Professor Lessig fører blandt andet sager ved USA's højesteret, hvor han især beskæftiger sig med ophavsret i cyberspace og forfatningsret. Han har et – også sin alder taget i betragtning - imponerende CV. Så jeg kan kun opfordre alle til at sætte x i kalenderen den 4. november til en flot markering af vores nye jurauddannelse.

I Sønderborg ser vi frem til den fælles placering af universitet og forskerpark. Byggeriet er gået i gang, og udover de gevinster vi forventer os af integrationen af universitet, forskerpark, koncertsal og hjemsted for Sønderjyllands Symfoniorkester, så bliver der også tale om et meget flot og æstetisk byggeri, som vil være en gevinst for forskere, studerende og områdets beboere. Tilsvarende glæder vi os til at gå i gang med et nyt universitetsbyggeri i Kolding, hvor finansieringen endelig faldt på plads for en måneds tid siden i form af absolut pæne bevillinger fra Kolding Kommune og Vejle Amt.

Og så er det ikke helt usandsynligt, at Syddansk Universitet, når vi mødes her om et år, også vil være placeret på den del af danmarkskortet, som ligger øst for Storebælt. Vi forhandler for øjeblikket med Handelshøjskolecentret i Slagelse om en mulig fusion. Handelshøjskolecentret har i dag status af CVU – Center for Videregående Uddannelse – og er en dynamisk og ekspansiv institution med bachelor- og professionsbacheloruddannelser foruden en imponerende aktivitet inden for efter- og videreuddannelse. En attraktiv fusionspartner for Syddansk Universitet.

Lad mig runde denne tale af med at konstatere, at Syddansk Universitet er et stort, velestimeret, landsdækkende universitet, som hviler på et solidt fundament. Vi har forskere, der bedriver forskning på højeste niveau. Vi har en bred og attraktiv vifte af studier, som løbende justeres for at holde trit med samfundsudviklingen. Vi er åbne for tæt samarbejde med vores omverden og opfattes som en attraktiv samarbejdspartner lokalt, regionalt, nationalt og internationalt. Med andre ord – Syddansk Universitet er et universitet, som med rette kan være stolt af sig selv. Og regionen kan roligt være stolt af – og tilfreds med – at have sit universitet. Tænk blot tanken hvordan fremtidsperspektiverne ville se ud for den syddanske region uden et stort universitet?

Og til allersidst vil jeg takke jer, som har skabt dette universitet. Tak for medarbejdere og studerende for endnu et godt år. Tak for jeres indsats for vores fælles projekt, Syddansk Universitet.

Uden jer havde der ikke været noget universitet.